

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHEKNT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo’lyozma huquqida

KOMILJONOV JASURBEK OTABEK O‘G‘LI

Mavzu: O‘zbekistonda budjet-soliq siyosatini takomillashtirish yo‘llari

70410402 — “Korporativ moliya va qimmatli qog‘ozlar bozori”

Magistr
Akademik darajasini olish uchun yozilgan
dissertatsiya

Ilmiy rahbar: dotsent v.b., F.Saidnazarov

Toshkent – 2024

Magistrlik dissertatsiya ishi “Moliya” kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan.

_____ - sonli bayonnoma « ____ » _____ 2024-yil.

Kafedra mudiri

Xudoyqulov.X.X.

imzo

sana

Ilmiy rahbar:

Saidnazarov F.A

imzo

sana

Talaba:

Komiljonov J.O.

imzo

sana

Moliya va buxgalteriya hisobi fakulteti 2024 yil “ ____ ” _____

№ _____ raqami bilan ro'yxatga olindi

Fakultet dekani _____

ANNOTATSIYA

Mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning izchil amalga oshirilishi, milliy iqtisodiyotning yangi davr darajasiga ko'tarilishi, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarish tarmoqlarini barpo etish va jahon iqtisodiyotiga jadal integratsiyalashuvi budjet va soliq siyosatini barqaror rivojlantirishni taqozo etmoqda. Hozirgi vaqtda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, ishlab chiqarishda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish, iqtisodiyot tarmoqlariga zamonaviy texnika va texnologiyalarni joriy etish va shu asosda raqobatbardoshlikka erishish kabi vazifalarni amalga oshirish bilan amalga oshirilmoqda. , jahon bozorlaridan mustahkam o'rin egallash, mamlakatimiz eksport salohiyatini oshirish. bevosita bog'liq. Bu masalalarni ijobiy hal etishda mamlakatimizning budjet va soliq siyosatidagi ishtiroki ham muhim ahamiyatga ega.

Jumladan, mavzuga oid boshqa tadqiqot ishlari, mahalliy va xorijiy olimlarning fikr-mulohazalari, ilmiy maqolalari, mavzu bo'yicha mahalliy normativ hujjatlarni o'rganib chiqib, adabiyotlar sharhini tayyorladik. Ilmiy ishlarning amaliy ahamiyatini oshirish maqsadida xalqaro islom moliyasi, islom qimmatli qog'ozlarini ekonometrik tahlil usullaridan foydalangan holda ilmiy jurnallardagi statistik ma'lumotlar asosida o'rgandik. Zamonaviy budjet-soliq siyosatining mazmuni va mohiyati, turlarining dolzarb muammolari, uni takomillashtirish yo'llari bilan bog'liq masalalar tashkil etildi. O'rganilgan va tahlil qilingan ma'lumotlar asosida budjet va soliq siyosati bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar, taklif va tavsiyalar ishlab chiqdik.

Kalit so'zlar: budjet, soliq, davlat moliyasi, moliyaviy menejment, strategiya, moliyaviy nazorat, fiskal siyosat, moliya siyosati, maqsadli jamg'armalar, davlat budjeti.

ABSTRACT

Consistent implementation of socio-economic reforms in our country, raising the national economy to the level of a new era, creation of export-oriented production industries and rapid integration into the world economy require the sustainable development of the budget and tax policy. At present, the socio-economic development of our country is carried out with the implementation of tasks such as modernization of the economy, implementation of structural changes in production, introduction of modern techniques and technologies in economic sectors and, on this basis, achieving competitiveness, taking a strong place in the world markets, and increasing the export potential of our country. directly related. Participation in the budget and tax policy of the country is also important in the positive resolution of these issues.

Among other things, we prepared a literature review after studying other research works on the topic, views of local and foreign scientists, scientific articles, and local normative documents on the topic. In order to increase the practical importance of scientific work, we studied international Islamic finance, Islamic securities based on statistical data in scientific journals using econometric analysis methods. Issues related to the content and nature of the modern budget-tax policy, current problems of types, and ways to improve it were organized. Based on the studied and analyzed data, we developed scientific and practical conclusions, proposals and recommendations on the budget and tax policy.

Key words: budget, tax, public finance, financial management, strategy, financial control, fiscal policy, financial policy, targeted savings, state budget.

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija	5
Keltirilgan jadvallar ro‘yxati	6
Keltirilgan rasmlar ro‘yxati	7
Keltirilgan qisqartmalar	8
I BOB. KIRISH	9
1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi	10
1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari	10
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari	11
1.4. Tadqiqot obyekti va predmeti	11
1.5. Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati	11
1.6. Dissertatsiya tarkibining qisqacha tasnifi	12
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI	13
2.1. Kirish	13
2.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar	14
2.3. Mavzuga oid mahalliy me‘yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	16
III BOB. METODOLOGIYA	20
3.1. Tadqiqot dizayni	20
3.2. Ma‘lumotlarni to‘plash jarayoni	20
3.3. Tahlil uchun qo‘llaniladigan usullar	20
3.4. Tadqiqotni o‘tkazish uchun zarur sharoitlar	21
3.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi	21
3.6. Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar	21
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR	23
4.1. O‘zbekistonda budget-soliq yuklamasini optimallashtirish orqali budget-soliq siyosatini takomillashtirish tahlili	23
4.2. O‘zbekistonda budget siyosati yo‘nalishlariningamaldagi holati tahlili	27
4.3. O‘zbekistonda budget-soliq qo‘llanmani takomillashtirish bilan bog‘liq muammolar va ularni belgilash yo‘nalishlari	53
4.4. O‘zbekistonning budget-soliq siyosatining asosiy yo‘nalishlari	55
4.5. Rivojlangan mamlakatlar budget-soliq siyosati tahlil	60
V BOB. XULOSA	67
5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi	68
5.2. Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari	70
5.3. Tadqiqot cheklolari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar	72
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI	73

I BOB. KIRISH

Budjet-soliq siyosatining o'ziga xos bo'lgan eng asosiy xususiyati shundan iboratki, bu siyosat mamlakat ishlab chiqaruvchi kuchlarining rivojlanishiga va iqtisodiy muvaffaqiyatlarga uzluksiz ravishda ta'sir ko'rsatib turishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bilamizki, yaqin o'tmishda mamlakatimiz iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotiga, ma'lum ma'noda, to'sqinlik qilib qolgan budjet-soliq siyosati yurgizildi. Buning ustiga shu davrlar mobaynida mamlakat taraqqiyotini ta'minlashda faol budjet-soliq siyosatning roliga yetarlicha baho berilmadi. Jamiyat hayotining barcha jabhalarida va eng avvalo, iqtisodiy sohada moliyaviy munosabatlarning roli buzib ko'rsatildi. Moliya va moliyaviy dastaklarning faol roli inkor etilib, budjet-soliq siyosat talab etilgan muammolarni hal qilishga qaratilgan zarur usullarni ishlab chiqishga ojizlik qilib qoldi. Rivojlanishning uzoq davriga mo'ljallangan va ilmiy jihatdan asoslangan konsepsiyalarning ishlab chiqilmaganligi, kam samara beradigan, qisqa muddatli foyda olishni ko'zlab amalga oshirilgan chora-tadbirlar iqtisodiyotni qiyin ahvolga olib keldi.

Bu borada O'zbekiston Respublikasining 2023 yil 30 dekabrda "2024 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni qabul qilinganligi hamda yangi tahrirdagi Soliq kodeksining qabul qilinishi bilan budjet-soliq siyosati tizimida qator o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi. Buni 2021 yil 1 yanvardan boshlab esa, Soliq kodeksining umumiy qismi bo'yicha endilikda barcha soliq turlari bo'yicha soliq stavkalari Soliq kodeksi bilan belgilanishini ijobiy faoliyat deb qayd etish mumkin. Mamlakatimizda pul-kredit siyosati, baho siyosati, investision siyosat, ijtimoiy siyosat, migrasion siyosat va boj siyosatida ham keskin ijobiy siljishlar samarali tarafga o'zgardi.